

Het *Fissidens crassipes* complex
door M.A. Bruggeman-Nannenga

Wanneer soorten die onderling sterk verschillen in elkaar over blijken te gaan kan men deze soorten tot synoniemen verklaren. Men kan ze ook in een soortencomplex verenigen. Dit laatste is zinvol als veel collecties goed determineerbaar zijn. Deze situatie vinden we bij een aantal Europese soorten.

Hoewel het lang niet altijd zo is dat de soorten van een soortencomplex onderling grote gelijkens vertonen, is dit hier wel het geval. De soorten van het *Fissidens crassipes*-complex hebben vrijwel altijd:

1. een tamelijk plumpe, ongezoomde, scherpe of stompe bladtop.
2. eindstandige antheridiën
3. ze groeien op steen en (met uitzondering van *F. pusillus*) vaak op plaatsen die geregeld onder water staan (hydrophytisch). *F. pusillus* groeit ook wel hydrophytisch, maar ook vaak op vochtige plaatsen buiten de directe invloed van stromend water (hygrophytisch).
4. ze groeien vrijwel altijd onvermengd met andere soor-

ten.

5. ze hebben, wanneer ze goed ontwikkeld zijn, rondom gezoomde bladeren.

Het *F. crassipes*-complex (subcomplex?) is een deel van het *F. bryoides*-complex. Dit omdat *F. pusillus* tot beide complexen behoort. De soorten van het *F. bryoides*-complex vertonen onderling veel grotere verschillen dan die van het *F. crassipes*-complex.

